

GIÁ BẢN	
DÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Mỗi năm . 5.500	5.500
Sau tháng 2.50	3.50
Nh hàng 1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước
Thứ và mandat gửi cho
TRẦN-DINH-PHIEN. — Al
lòng quang-cao, việc riêng
và thương-nghi trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ-tịch: Mâm Châ-Ba
HUYNH-THÚC-KHÄNG
Quản-ly:
TRẦN-DINH-PHIEN

Mỗi tuần xuất-bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BÁO-QUÂN
Đường Đông-Ba — Hué

Giấy thép nồi số 62
Giấy thép: TIẾNG-DÂN — Bao

Vì sao CHẾ-ĐỘ TỐT cúng hóa ra xấu?

Bất kỳ là dân-tộc nào, theo chánh-thề gì, hè dã lập ra một cái chế-độ gì, tất nhiên đầu tiên có một cái ý nghĩa mà dần dần sai lầm đi. Luật riêng, phép nhảm chẳng kẽ làm gì, chỉ nói về chế-độ có ích chung, có hiệu quả tốt, đang là người trong xã hội nên giữ gìn mà tuân hành theo mời phái. Thế mà xét trong thực tế thì thường thường chế-độ hay tốt thế nào, chỉ thực hành trong một lúc đầu tiên, lần lần rồi tốt cúng hóa ra xấu, lành cúng hóa ra dữ, lâm cái bị lôi ra giống khác, mất hẳn cái bùn ý lúc đầu tiên, mới lập ra mà chỉ mang mệ: cái tên trống mồi thật là lạ, mà nào có ai để ý đến đâu.

Muốn chứng thuyết trên, ký giả xin dẫn một chuyện thông thường dưới đây cho dễ hiểu:

Gần đây trên đường thiên lý, bị mưa lụt làm hư lở nhiều chỗ, xe dien qua lại có chịu nguy hiểm; hè chỗ nào cần hư đường lở thi sô lục-lộ dập một cái đường tạm cho xe dien qua lại dặng tu bồ đường cũ. Những đoạn đường tạm ấy có treo một tấm bảng báo trước cho xe dien biết và có gác một cái cây ngăn ngang lại cho người lô phu coi sóc. Khi xe nào qua mà chở khách và hàng hóa nặng thi phải chuyên ra cho xe nhẹ dặng di qua cho khỏi sự nguy-hiem. Ấy cái cây gác ngang đường tạm ấy chính là phòng sự rủi ro cho người di trên xe; cả và hành khách và tài-xế và chủ xe, đều có lợi hại quan hệ với cây gác ấy, nào có phải là chuyện không hay đâu. Vậy mà được vài ngày đầu, rồi trở lại thành một giống « lai » không ai ngờ đến:

Không nói đâu xa, chỉ một đoạn đường từ Tourane vào Vinh-diện, có ba chỗ gác cây ngang ấy, mỗi lần xe dien tới nơi đoạn đường ấy, người tài-xế kêu người phu gác đường đó trao cho một bảo-bạc thi chủ kia dở cây cho di, không thi cứ để chở chờ mãi, chính kỵ-giá qua lại đường ấy bốn lần, cách nhau trên mươi mấy ngày mà mỗi lần qua mấy chỗ cây gác ngang ấy, cũng thấy tǎn-kịch như thế. Thế là cái cây gác đường ấy đã thành cửa ái tút thuế cho mấy chủ lô phu, mà mấy bác tài-xế cũng cứ nộp tiền mài lô dặng di cho mau, thành ra cái lê, không cần hỏi xe chở nặng nhẹ và nơi đường tạm ấy có

nguy hiểm gì không, thế lực một bảo-bạc cũng mạnh thật!

Chuyện này là chuyện nhỏ trong lúc tam-thời, song nhân-dò mà biếu-rằng-phám chế-độ gì hay và tốt mặc dùu mà trả nên có tên-không thiệt là vì có hai cờ:

Một là người có quyền phép Xuân-di thỉnh thoảng lai xuân v.v. vì mỗi lợi riêng mà không chịu thực-hành. Anh phu coi đường kia, đầu tiên vẫn giữ phép, hể xe dien sang đó thi buộc khách và hàng phải di

ra ngoài không được chờ trên xe nặng, sợ có nguy hiểm xảy ra. Trong tri-anh ta vẫn nhận đều ấy là phải và cũng làm hết bôn-phận, song vì bảo-bạc của bác tài-xế kia cảm dò làm cho anh ta quên mất phán-sự. Được một vài lần, anh ta công-nhận nhận bảo-bạc ấy là vật dương-dắc của mình. cứ sách

một bảo-bạc làm cho người coi đường vất cái bồn-phận giữ phép của mình.

Hai là người phục phép nhân-sự tiện riêng mà không chịu tuân-theo phép. Quyền lợi của chủ xe và lanh-mạng của hành-khách trên một chiếc xe ô-tô, đều & trong tay người tài-xế. Đầu & đoạn đường thường cũng nên cẩn-thận, huống là chỗ đường hư lở, người ta có nên cái dấu hiệu cây gác ngang báo-bạc trước. Đáng lẽ đến đó thi nhút định buộc hành-khách phải xưng xe, qua chở nguy-hiem ấy rồi sẽ lên xe, cũng không trè nái là bao, (như di qua sông hối trước). Thế mà muôn qua bồn cho xong chuyện nên xuất ra một bảo-bạc để mua rẻ cái phép gác đường kia, cho tiện việc cõ-tức của mình. Vậy là phép dâng-tuân theo mà người không chịu tuân, cõi cho tiện riêng minh trong một chổ tam-thời.

Ấy đó tǎn-ly của người gác đường và người tài-xế, ai cũng vì tiện lợi riêng của nay mà cái bảng yết-chữ to tướng và cái cây ngang ngang đường kia, thành chí nếu cái bảng thức mà không có thực sự như lúc đầu tiên, nghĩa là « lai » ra giống khác như trên đã nói.

Xem một việc nhỏ trên mà suy nghiệm rộng ra thi thấy rõ phàm chế-độ trong xã-hội, đầu là phép hay chuyên-tốt, chỉ thực hành trong lúc đầu tiên, không bao lâu mà nay chỗi nứt nhánh, biến dạng đổi hình, mất hẳn cái chân-tương của nó. Nghiệm như trên và

Văn Uyển

Hoa bài thơ tết

Tân-tuồng năm mới lâm trè hay,
Già cũng say mà trè cũng say.
Nếu pháo hương vàng đầy cùa ngò,
Rượu trà cùa bac suối đêm ngày.
Già sang ai kẽ xài sung surồng.
Đổi rét thương người chịu đắng cay.
Thứ hồi bà con người lich-duyệt.
Xuân chung non nước đe rieng ai?

Mile Rang-mai

Xuân cảm

Xuân di thỉnh thoảng lai xuân v.v.
Cánh sác xem qua đe đáng ghê.
Đen đò được thua tro mặt khỉ.
Ao quần lõe loẹt ngoảnh râu tré.
Vân-minh mới mồi khoe sang trọng.
Thi liên trè xua cũng ngừa nghè.
Hay đò đò hay là thế thế.
Mặc ai khuyên diêm mặc ai ché!

Thach-thai-ngu-lau

Hai chục xuân rồi nay lại xuân,
Bóng xuân như duỗi khách phong-trần.
Giang-hồ hẹn mặt khói soi nưa,
Tang-hái đau lòng lắc ngâm thân.
Cao thấp đường đời còn lâm bát.
Thẳng băng con tạo vân cầm cán.
Chúa xuân có thấu linh chàng nhẽ,
Có thể còn bao cuộc chuyện vân.

Võ-dinh-Tri

Tòa Kiểm duyệt bô

mươi năm nay, các chế-độ vẫn minh thi hành ở xứ ta, không có cái gì là tránh khỏi cái lối lợi dụng tiện riêng như chuyện « gác đường lai » nói trên: Dân-biểu là bệnh vực quyền lợi cho dân mà lại thành ra tiện bẽ khản dien buôn rượu; bão-quán là tai mắt trong nước mà lại ra phinh dưới dua trên; nhà thương thon-quê đặt ra để chữa bệnh mà lại hóa ra tiệm thuốc của mấy bác khán-hộ; bảo-cử lồng lị, cõi là chọn cho phải người mà lại ra mối lợi cho phủ huyen; suy ra dân quyền biển pháp, thê-dục gi gi, đều mang cái huy hiệu lõi, son son thêp vàng bẽ ngoài, mà thực bẽ trong phan-nhiều đều bị bảo-bạc cảm dò mà mắc cái nạn « lai » ấy cả. Ông ta trong cái xã-hội tramotoi đều « lai » nay, mà nói chuyện cái cách cái-lương, không khác gì nấu cái mà cầu hòa ra cõi, nán dài làm bánh mà trông rằng ăn cho đỡ đói, chỉ tốn công mì không có hiệu quả gì. Vậy muôn làm việc gì cho có hiệu-quả, trước phải trù-tết cái nạn « lai » kia, đừng cho « hơi đồng » nó tung-boanh ra thi may chỉ cái thực có giống với cái tên chót nào

Kim-sinh-Sinh

CHUYÊN HAY

Tuồng hát với chuyện đời

Nhiều, khi người minh cho rằng xưởng ca là vở-loại; họ bảo rằng chún ca trường chỉ thấy chuyện thương-luân bại-lý: cha con dão ngược, vua chúa lợp phèo, khóc đó rồi cười cũng đó, trong đó rồi trả lại nịnh liền tag v.v. Lạc-nhân cho nói như thế là người không biết sự nghĩ. Phân người dân xem hát phải để tri rằng những tuồng hát ấy là không phải. Nếu kể từ ngày bô, tội cho đến 5 năm và sau mà không khi nào phạm lại tội ấy lần thứ hai, thì không có tội gì. Nếu chưa được 5 năm mà phạm tội lại, thì cái án đầu không treo nữa phải phi hành, nghĩa là ngoài sự phạt về tội thứ hai, lại phải phạt về tội trước nữa. Tội nói đây là tội thường và hàng tội nặng và tội vừa. Nếu chưa được năm năm mà được án xá (amnistie) thì cũng như được 5 năm rồi. Quá 5 năm rồi mà phạm tội lại thì cũng có thể được án treo lần thứ hai. Nhưng chưa quá 5 năm mà phạm tội lại thì tòa án xử tội thứ hai này một cách nặng, cho v.v. mãi tái phạm (récidive).

PHÁP-LUẬT THƯỜNG-THỰC

HÌNH LUẬT NƯỚC PHÁP

(Tiếp theo)

LUẬT ÁN TREO

Luật án treo có ở Anh và Mỹ đã lâu. Ở Pháp thời mới có năm 1801. Tôi dù có một người bị hình luật mà phải phạt giám bay phạt tiền. Nếu người ấy xưa nay chưa khi nào bị hình luật p. ài về tội ấy, thi quan tòa treo án cho. Treo án nghĩa là không phạt. Nếu kể từ ngày bô, tội cho đến 5 năm và sau mà không khi nào phạm lại tội ấy lần thứ hai, thì không có tội gì. Nếu chưa được 5 năm mà phạm tội lại, thì cái án đầu không treo nữa phải phi hành, nghĩa là ngoài sự phạt về tội thứ hai, lại phải phạt về tội trước nữa. Tội nói đây là tội thường và hàng tội nặng và tội vừa. Nếu chưa được năm năm mà được án xá (amnistie) thì cũng như được 5 năm rồi. Quá 5 năm rồi mà phạm tội lại thì cũng có thể được án treo lần thứ hai. Nhưng chưa quá 5 năm mà phạm tội lại thì tòa án xử tội thứ hai này một cách nặng, cho v.v. mãi tái phạm (récidive).

ĐẠI XÃ VÀ ÁN XÁ

Đại-xá, cũng như án xá, nghĩa là tha tội. Nhưng đại-xá khác xá.

Đại-xá (amnistie) thuộc về quyền lập pháp (ở nước Pháp tức là xá (grâce) thuộc về quyền hành chính (tức là chức Tổng thống)).

Đại-xá có từ-cuối-hoa-quát. Thời như sau cuộc Đại chiến vùa rồi, quốc hội nước Pháp lập ra đạo luật 19 October 1919 để tìn những binh lính đã phạm phải những tội vặt trong khi chiến tranh. Như thế thi những người nào đã phạm những tội kẽ trong đạo luật ấy đều được tha.

Đại-xá chỉ có từ cách biệt-tài. Thị

điều như có một người bị tòa án xử tội tràn-quyet, người ấy xin án-xá, trước Tổng thống tha chém cho người ấy mà bắt tội khô sai chung thân. Như tìn, sự án xá ấy chỉ riêng cho người ấy thôi.

Đại-xá có thể gồm cả n. ứng tội

kết án xong rồi và những tội phạm rồi nhưng án làm chưa xong (kỷ ngày nào là luật thi hành mà nói). Còn án xá thi chỉ nói về tội đã kết án rồi thôi.

(Còn nữa)

B. L.

Tin thêm v.v vụ ám sát viên

thanh tra mật thám

Legrand

Được tin rằng hôm chủ nhật 8 Février nă có cuộc mít-tinh ở đường Lareynière, sở Mật-thám sắp đặt việc canh phòng rất nghiêm. Vào lúc 6 giờ chiều, có một đám tụ họp tại đó; một người bước lên trên một cái ghế, phải cõi dò và diễn thuyết. Viên thanh tra mật-thám Legrand xông lai bắt người diễn thuyết ấy, bị một phát súng lạc ngay ngực. Một phát súng lực thử, không phải là tuồng hát chót gì? Nếu nhà oán-đi La Fontaine mà sống ở nước Ý trong буди-нг thi không khỏi viết: « Tôi theo anh là phái-xit » hay là « phản-phái-xit » thi tòa xử cho anh trả nên tuồng hay den ».

Coi thế thi chuyện đời có khác chi tuồng hát đầu 1 ta dứng nên với chi chón ca-trường, chính chi xã-hội ta ở là một cái đài hát múa-thú ngay cuối năm đó.

Lạc-nhân

LỊCH LÀ GÌ?

(Tiếp theo)

Thế nào gọi là ngày? Một đêm và một ngày hợp lại gọi là như vậy, thi cái quan niệm về ngày đã là như vậy, thi cái quan niệm này n. « ngày mai », ngày qua, ty nhiên cũng theo đó mà phát sinh. Nhưng ngày qua thi lấy lúc nào là bắt đầu? Cứ theo tu thường đơn giản, « một trời lea thi làm việc » là lúc bắt đầu làm mọi việc, từ lúc mặt trời lên ngày nay, đến lúc mặt trời lên ngày mai, tức là một ngày, cái kiển giải đơn giản của người thường chỉ có thể. Song từ đồng cát v.v sau, mặt trời lea mỗi ngày, mặt trời lea mỗi ngày mỗi chậm; nếu lấy mặt trời lea làm mọi việc, từ lúc mặt trời lên ngày nay, đến lúc mặt trời lea ngày sau là một ngày, cái phuong pháp ấy đã không thích dụng, cái phuong pháp thứ hai là chung một thứ đê riêng gọi là nhật khue (binh thường không nhất định) đê do bông mặt trời, lấy lúc mặt trời lea cao nhất (lúc giữa trưa) làm khởi điểm của ngày thi cái khởi điểm của ngày cứ thay đổi luôn, như thế có rất nhiều đều bất tiện. Cái phuong pháp ấy đã không thích dụng, cái phuong pháp thứ hai là chung một thứ đê riêng gọi là nhật khue (binh thường không nhất định) đê do bông mặt trời, từ lúc mặt trời lea là 12 giờ đêm hôm sau là một ngày. Cái phuong pháp rất tiện lợi ấy, tức là cái phuong pháp xưa nay người các nước đều dùng cả.

Song ta lại phải hiểu rằng, cái phuong pháp ấy nếu ngày làm khởi điểm của một ngày đó, đợi khai xua nay các nước đều dùng, nhưng cứ theo thi ngày lịch cũ và ngày lịch mới có khác nhau. Lịch mới thi lấy từ 12 giờ đêm hôm nay đến 12 giờ đêm hôm sau làm một ngày. Nhưng lúc 12 giờ đêm thi theo lịch cũ là 11 giờ, lúc 12 giờ đêm thi theo lịch cũ là 11 giờ 15 phút (từ 11 giờ đến 12 giờ đêm là 15 phút), lúc 12 giờ 30 phút (từ 11 giờ 30 phút đến 12 giờ là 30 phút).

Như thế là một ngày lịch cũ là bắt đầu từ 11 giờ đêm hôm nay, đến 11 giờ đêm hôm sau. Vậy trong khoảng 11 giờ đêm đến 12 giờ đêm, trong 60 phút đồng hồ ấy, lịch mới với lịch cũ đã sai mất một ngày. Vì như một đứa trẻ con sinh ngày nay vào lúc 11 giờ đêm, theo lịch mới là ngày nay, mà theo lịch cũ là ngày mai rồi. Nếu một giờ đồng hồ ấy mà nằm vào đêm 31 tháng 12, thi chép năm sau là năm mới của năm, đó là một cái đê diêm rất lớn của lịch mới và lịch cũ, chúng ta phải tên chót y.

Tù khi thiến văn học phát minh, cái quan niệm về ngày lại có biến động. Vì người ta trắc toán rất tinh viết nên thấy được riêng cái thời gian thi giữa lúc trước ngày nay (tức mít-tinh), đến giữa trưa ngày mai. Các sách lịch thường chép là ngày thiến văn học phát minh.

(Còn nữa)
Đông-Hải

ANNAM LỊCH SỰ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÀ JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUE

Lên nêu ngày mùng 3 tết
Theo thói thường là thoả may,
mỗi khi đến cuối năm ngày 30
tết chạp thi lên nêu. Không rõ
tại sao khởi đầu từ đời nào và có
ý nghĩa gì; song chỉ biết cây nêu
lý là tiêu biểu cho ngày hết năm
cô sang năm mới. Vài mươi năm
nay, nhiều nơi đã bỏ quên cái tục
lý (phần thi không hiểu nguyên do
vai nào, phần thi tết không được
vui như xưa).

Năm nay ở Huế, v.v. tục dụng nêu
cũng nói có nói không n'úi mấy
năm gần đây. Nhân tiếp có trả
quan sát nên trong nhà quê nhiều
nhà ngà mùng ba mới dụng nêu.
Áy cũng một chuyện thú trong
nhịp Tết này!

P. S.

Một vụ án mạng góm ghé
Trưa hôm 20 Février, tại bến
gần Chợ Đông Ba, người ta có
với được một cái đầu trê con dê
chém trên dưới một tuồi, cắt ngang
cầm, hai lát bị lột; chiều lại với
được tại bến Tuyet một cái chân,
cắt sát đùi, bị vứt có lăn dào.
Xem thế thì biết đứa bé này bị
người ta giết.

Bé bé ấy là con ai? nguyên
nhân vì sao mà bị giết một cách ghê
gớm như thế? hiện nay sô Cảnh sát
còn dương diện ra, chưa biết đích
được. Một điều là có thể đoán mà
không sai là đứa bé bị chết non vì
một tên dưới một tuồi nó đã biết gi
ma gây thù oán với ai? Mong nhà
trong cuộc sẽ lưu ý ám ảnh cho ra
những phạm mì trường phát một cách
ho xứng đáng với cái tội đực ac
ky troi của nó cho bốn đứa bé
được ngâm cười nỗi chịu sao.

Nghe đâu sô Cảnh sát đã tìm ra
đối. Cái ác ghê gớm này, vì một
đứa mèo mà gây ra, kỵ sau sẽ
đóng tiếp.

L. N.

THỦA THIỀN

Quyền quan Nghé quan Ngò
Tại làng Mỹ Lợi thuộc huyện Phu
Lộc có 10 cát lô, đó thường thay
phiên nhau mà đưa khách lên Huế,
hàng năm có chia thuế cho làng
Mỹ Lợi.

Nguyên trong làng Mỹ Lợi có
quản Nghé, quan Ngò... cứ
mỗi lần đi Huế là truyền bá riêng
một chiếc mèo dì. Khổn nỗi, di rồi
một chuyến mèo quan chil cùi có
230 rôti (mỗi phiên đồ đưa, tính ra
tổ 5, 6 đồng là 11). Vì thế mà anh
đó đưa đồ thường phản náo luôn,
nhưng không biết tên ai...

Vừa rồi hôm mồng 9 tháng chạp
tại quan Ngò có việc lên Huế, truyền
bá chiếc dì lên Choắc đưa dì, tên ấy
không chịu đưa nên quan giận mà
rặc dứt xuống đánh hù cả mèo dì.
Đó còn cưa hỏi, mèo quan
lại viết giấy và cho hùa là 10 rôti
Mèo Lợi bảo phải cầm phiếu đồ của
lên Choắc, ki ống được đưa nữa.
Bác Lý nào dám cát lịnh của mèo
quan dìu díu. Tên Choắc phải nắm
quay về nhà, v.v. đợi con rết trong
nhà thăm mèo.

Làm một tên dân trong làng co
quán là thế thế!
Một người nghe chuyện

NGHỆ AN

Tình trạng các trường học hạt
Nghệ An

Ông M. phó thanh tra liều học
Nghệ An, di khâm các trường thôn
quê trong hạt. Lấy làm lẽ sao xé
Nghệ Tinh xưa nay vẫn nổi tiếng
văn học thịnh vượng hơn hết miền
bắc Trung kỳ, mà nay lại trông vào
các trường cảnh tượng buồn te!

Ông liền gọi phụ trách học sinh
dân chất vấn, không ngờ lại tiếp
phải một bộn nồng dân, lay bùn
chân lấm, áo quần rách rưới khom
nằm vào bùa.

Ông Phó thanh tra. — Chính phủ
lập trường ở thôn quê là cốt khai
thông triết ức cho con em cõi hiền
nhưng vẫn minh cơ xảo, mục đích
cao thượng xiết bao mà các người
không cho trẻ con lời học?

Phụ huynh học trò. — Bầm ngài,
dân chúng tôi quê mùa dốt nát
gần lâm thua bạn kém bầy, bầy lúm
mong lập trường như
đại hạn mong mưa để chờ, con
em học hành luyện tập. Nhưng
thanh ôi, gặp con cõi bần: ngày
khôn, nhà tan ruộng bô, chàng
tôi biện nay không biết lấy gì
để nhặt cho qua năm tháng!
Bạn trai trong làng trước vẫn hối
buổi cấp xác, tới trường, song lúc
này chán quê ruột khó, mỗi ngày
chỉ nuôi vài ba nắm rau mà thời
còn sức lực tri não đều nứa mà nói
tôi chuyện ọc?

Văn trung tử

Một vụ tống tiền

Chiều hôm 5 Février ba người
đeo súng lục vào một nhà phủ hộ
& Xuân Lộc (huyện Yên Thành)
quê tiền. Người nhà bênh xác hò
hoán, dân làng dò ra vây bắt. Ba
người kia liệu hổ không xong lùi
thoát, vừa cầm súng bắn lại doan hàn.

Một người dân pao vị trọng thương:

đạn xuyên qua bụng, chở đến Đô
lương nhưng viên khán hộ số 10
ở đây khung thê cửa được phái
chuyển về Vinh không may đến nơi
vừa chết.

V. T. T.

Chưởng tay gai mắt

Chiều hôm 3 Février 1931 một

người lính khố xanh ở dò Ký
tên là Cửu Oan, tướu mõ quan
đòn dì vắng, dã làm người mù,

bảo một người trai trẻ giác ra chẹp
hỗm, gần bên đường ái, nhaphach
dàn bà hợp chợ. Do đó lín khố xanh
ra đường, ban đầu mõ me, chơi
cười; sau giờ dài lấp phai: 1 người

nha quâ gianh gianh; anh này sợ bô
chạy. Tiếp đến có ông Phan Công
tông Hết trang tên Nguyễn Tuân, dù
ngang qua do cũng bị người lính kia
cười cõi mõ dài khai lầu; ông Phan
cõi y nõ, cõi nâm chật lấp dòi
cười mà dì. Người lính thích chí lắm,
vừa cười vừa nói: Tôi mõ có thấy
giá đáo!

Đến ngày mồng một tháng ba tây năm 1931 xe của chúng tôi đã khai sự chạy

service postal Quinhon - Kontum chạy theo giờ ngày như sau này:

ARRIVÉE DÉPART

	ARRIVÉE	DÉPART		ARRIVÉE	DÉPART
Quinhon	6h30		Kontum	6h30	
(Km16) Cầu Bagi	7h00	7.05	Pleiku	8.45	8.50
Phuphong	8.15	8.20	Ankhê	10.55	11.00
Ankhê	10.55	11.00	Phuphong	16.25	16.30
Pleiku	15.55	16.00 (Km16)	Cầu Bagi	17.00	17.05
Kontum	18.30		Quinhon	18.30	

Mỗi lối tròn trong thư Quý Ông Quý Bà chiếu cố.

La Direction

8. — Bằng cát: lý trưởng Dương
Triệu và Hoàng Kế cùng hương
kiêm Đặng Cương đều bị cách dịch.

Cả thảy 11 người đều bị can vào
khoản mang ấy; Anh Bộ đã ra lệnh
ranh bùa ngày 23-1-31 nay đã bùa
tùa, mà nghe đâu các bác cõi lo
chạy. Nhận mang chí trọng, ai bảo
khinh suất làm cát, dâng tội nái!

Dân biêt chuyện
QUÄNG NAM

Pháp luật gõ dùi vậy?

Ngày 26 tháng 11 Annam, lý trưởng
làng An Mỹ Jaya thay trai sức mày
đoàn trưởng các lấp phải sức dân
đón những con đường trong lăng
cho sạch. Vì vậy tên đoàn trưởng
Tâu ở ấp An trưởng, tướu nhíp dò
bắt một tên dân đường dọn đường
là người có hiềm riêng với ta, vào
xich hòi, tìn lòi dạo nái, đánh dập
tên lè.

Tên dân kia tức mình ném vã.

Đoàn trưởng thấy thế, dí mời lý
trưởng và hương mục về nhà và nói
giá dò ? i chõe, ba người đồng hành
đến chỗ ngõ họ: lý trưởng bảo
nó dày, nhưng nó không nghe.
Lý trưởng và hương mục thừa cơ
say rượu, ba thủ đánh tiêm nó
đến odi bầm cả dit, trầy cả trán
lại sức dân gõng lại, và treo đầu
gõng lên, làm nó nghẹn họng, không
thể kêu la lì. Ngày lúc đó Kiêm Hai
ở Hòa Mỹ di ngang qua, trông thấy
tình hình thương tâm như vậy,
vội dòi bảo với chánh tông, kể đó,
mẹ tên khôn nạn kia cũng đến trình
tự đầu đuôi. Viện chánh tông bảo
để phúc Phủ cho.

Tại kia nghe tin, bèn vien cựu
Ký, thô Hoách đến ngọt giò, phô phô
phò tên dân kia làm sao, nó trả
dạy thê là xong chuyện. Cái thái
máy bắc lồng cũng khă ố thật!

Khách qua đường
QUÄNG NGAI

Muốn vu cáo cháng?

Tối 12 tháng chạp (30-1-31) xe
diện linh ở Thạch an (Bình Sơn)
đến địa phận làng An diêm, vừa gặp
tên Võ Chánh (người làng ấy, nguyên
chánh xã đoàn bài dịch), do nón
đón xe phi bảo rằng: ở trong
trà bình (Sơn Tịnh) có một toán
dân biêt lanh kéo ra dòng lâm.
Linh chánh bầm nghe lời, ngừng xe,
liên bị dò xoóng ruộng, hai người
linh bị thương, nhưng xét lại chẳng
qua tên Chánh bị dại nén lời, chờ
không chuyện gì cả.

PHANRI

Mạn trộm trâu bò

Ở Phanri, phủ Hòa da, lúc
này kẽ trộm trâu bò rải dòi hành
hành. Đến 17 rạng ngày 18 tháng
chạp ta, một bọn hơn hai mươi
tên kéo đến rinh trâu bò lại nhà
Hương sư L, làng Bình thủy, lúc
người nhà bay được lên tiếng,
chẳng thấy thế khống xong bèn vác
đá ném vào nhà như múa, chở nhá
hô lên, lán cát chạy dồn thủy chẳng
cứ thẳng thẳng di ra.

Ban ngày chúng tự do đến các
chỗ có trâu bò mưu bạc, nếu
không cho thi không sớm thi chay
chung dòi thủ đoạn như trên.

Trâu bò chủ nào bị chúng dòi

được đem đấu vào rừng rồi cho
một tên di làm chim mồi ra già
bảo chuộc mà phải chịu tiền công
cho nó nữa.

Nghe đâu có một tên của bọn nó
tên là M. & vđ dia phato lango Da
phuoc ở nhà thieu tien chuoc và
chi trau bo (vì cuong dau trau bo
chủ nào phải cho tên này hay) cho
chủ mất trộm.

Một người dân quê

Cái nạn ghe buôn
Số báo 354, ra ngày 24 Janvier
1931, có đăng việc ghe của Trần
Đức mồi, nay được tin thêm xác
đang tiếp.

Bữa 19 Janvier đã tìm được nhiều
dấu tích (chèo, cõi, ván, giò trâu v.
v.) tại Kê già (huyện Hàm lâm
nhưng không có người. Tối thi chay
ghe này chìm tại a Lao • Mái nè...

Vợ người lái ấy, theo lệ thường

Kinh chúc các qui khac mua thuốc láo

HIÊU THAI-LAI

Năm cũ qua, ngày Xuân vừa tới, Bản
hiệu xin có máy nhỏ thay mới kinh chúc
các bạn mua hàng trong ba xít Trung
Nam. Bắc kỵ đền được toàn già "Khang
Vuong"

Chủ nhân kinh chúc

Nguyễn-trung-Khac

DIRECTEUR

de la Maison Thai-Lai

N-11 Rue du Gouvernement N-111
(Tonkin) à NAM DINH

THÈ GIỚI-SỨ Định giá 1 \$ 250

ĐẶC-GIA (Gói liên tiếp) 1500

Ở xa gửi tiền trước

Đào-đuy-Anh, Huế

DRAGÉES

Vermisuge

RUDY

SÁN LÁI

Thuốc viên Dragées Rudy trị bệnh
sán lái rất thần biến, và làm cho
người ta trở nên tráng kiện. Người
lớn con nít đều dùng được.

Thuốc viên Dragées Rudy có ban
tại các hang thuốc & Saigon và các
hang nganh & các tỉnh.

PHARMACIE NORMALE

(L. SAUREAU.)

119-123 rue Catina - SAIGON
(là hàng thuốc đáng tin cậy,
lao lấp dã bón nám chục năm
rồi).

NÔI THÈ-THAO

KIÈU THÙC CÓ KÝ-ÂN VĂN-QUỐC

Bộ tinh vàng: Nancy 1928 - Bộ tinh vàng: Paris 1928

Danh-dự chứng thư với Bảo-tường bộ tinh: Marseille 1929

Bộ tinh vàng: Bruxelles 1930

NÔI THÈ-THAO vừa làm vui, vừa luyện tập trẻ con cho
mạnh khỏe. Con nít nhỏ, chân tay man cứng
cắt thời sớm biết di biết chạy; con nít lớn
gân cõi mau nở nang thời sớm thành người
sức lực, dè gaub đua với đời.

NÔI THÈ-THAO tránh cho trẻ con những cái nón bồ té, xe
đâng, ngựa dẹp, phông lừa, dứt tay, trúng
độc, v. v. .

NÔI THÈ-THAO đỡ một người và giòi lại đỡ bởi sự mệt nhọc,
lo lắng cho người mẹ.

Ai có con từ ba tháng đến mười tuồi, mà cho con ngòi
NÔI THÈ-THAO mới thật là thương con vây.

Muốn mua, cứ gửi tơ cho VIEN-ĐỆ ĐỒNG-HỚI, thay
nhượng đặc quyền ở Đồng Dương và NÔI THÈ-THAO.

TẾT

nén dùng

rượu

Bách-bô-vệ-sinh

THAM-THIEN-DUONG

dã làm đơn trình lảng, Vụng, Thương
chánh, Phủ Inghe đều việc này còn
lại thời tại Phủ.

Càng biết quan trên ngài có sẵn
lòng thương kẽ cởi quanh sa bờ
chẳng! Thương tâm

DALAT

Cái khôn bạn làm cùi

Bản báo có tiếp được một bài lai
của bạn làm cùi, kể chuyện một
người làm cùi kiêm làm sach nhiều,
nhưng là: thưa nhisp quan thành kiêm
lâm phủ thac cho y được cho giấy
Perm, thi lam khô khô..... y bao
cùi ban cho các sở mà bắt những
người làm cùi phải chia cho y một
phần, còn mấy khoản khác nữa,
nhưng không rõ tên họ người ấy
nên bản báo mến dâng. Bản báo

BẮC-KÝ

Ai lương? ai bất lương?

Hôm 9 Janvier 1931 hồn 10 giờ
trưa quan tri phủ Hòa au V. v. L.
diễn thuyết trước mặt dân chúng
rằng: ta rất yêu bạo lực dân
và rất ghét những đứa kháng cự,
chẳng hay là dân tráng, không
phai miêu sai, thi chúng bay phải
đi đánh đá rải con đường cách tinh
ly 6 km lên cao Ha quang, ta có
tử cho mỗi km \$300 tức là công
nhất mỗi ngày (\$16; nếu dùa nào
không đc tự là giặc của, là cộng sản,
va ta có quyền bắn e. t., đối cùi cả
cả lang như tên bài, Phu thô.

Bất đồng dân di phu mà không
phai dù tiền công thi chờ, lại còn
hàm thù nòi thè kia. Ai là lương và
ai bất lương, xin quan ty y mà p. án
bết lý, c. o dân chỉ khô một đều:
lâm xá thiếu tiền công, không Jú
đi mà di làm đấy thôi.

Một người rõ chuyện lai cùi

Chuyện vật trên thế giới

Một ý kiến rất mới

Một nhà triều phu bên Mỹ tên là
Harvey G. Woodward khi chết để
lại một cái giá tài 187 triệu. Nhưng
trước khi chết nhà triều phu đã làm
phản ứng tò ý để cho v.v. con một
phần rất ít trong số giá tài ấy, còn
phần nhiều thì để làm một công
việc rất lớn.

Nhà triều phu muốn để món giá
tài ấy làm một cái trường theo lối
tôi tìn. Nhưng ông buộc rằng tại
trường ấy sẽ không có môn thể
thao, không có môn tiếng ngoại
quốc và tôn giáo. Lại cảm không
cho học trò trường ấy đi thi di hạch
gi cả.

Nhà phu bộ này thường nói:
« Người ở đời không có tiếng ngoại
quốc, không có tôn giáo, và như là
không có bằng cấp nòi kia lại không
sống được a? Ta không hiểu vì sao
nó có dù sực phụ cấp thi một cái
học hiệu như thế không thành
được ».

Song nhà phu bộ tuy quâ quyết
lamin vây nhưng cũng lo xa. Ông định
nếu thi hành mà quá 75 năm không
thành công thi sẽ chia số vốn ấy ra
cho những cựu học sinh nào còn
sống và viện Massachusetts.

G. H.

LUẬT ĐỎ BÁC

Thường năm đầu nhisp Tết này
thì có bạc thành hành: vì thường
ngày thi những bạn de thủ du thực
cùng các bạn nghêng. Mai mít
trong cuộc đỗ den, lấy đó làm sinh
nhai, mà các câu các cù phong lúa
cứng say mê theo. Còn con nhà làm
án thi còn có công ăn việc làm, nên
cũng kiêng nòi hoặc tránh xa đ.
Đến như nhisp Tết, theo thói quen
thuở nay, giống như không ai cầm
đoán mà thành thõng noi phu
huyện và lảng chay, hay có cuộc bát
choi tò tò, quan lại cho phép nữa.
Bởi thế mà sau nhisp Tết rồi, làm
người mang cái nợ « choi Tết »,
nhưng không rõ tên họ người ấy
nên bản báo mến dâng. Bản báo

CÁCH TRỪ SÂU ĂN MÁ

ở Quảng-binh

(Tiếp theo)

Tại Hué-ky, người ta có chỗ mây
xịt lửa dâng dổi cháy cù bay và sâu
nhưng không xác. Trà tò Đường còn
lại Nam hình đại quyết định phương
pháp đổi đổi Quế Cuộc sau nòi và Quảng
đông.

**Nguyên tắc sát trùng (principe
destructif).**

Nhà nông nêu phòng nguy trước
thi tốt hơn. Bất đặc dì mới phải
dâng dẩn phương pháp sát trùng
(méthode destructive), vì dâng những
cách giải sáu bằng các chất hóa học
thì tốn kém; và lại theo trình độ
khoa học của dân quê ta thì khó
dâng các chất ấy mà dùng sao thi
không chắc có công hiệu, lại có khi
thiệt hại nữa!

Luật ta xưa nhiều đều không
thích với lính thô ngày nay, song
cái luật đỗ bạc vẫn có ý nghĩa, xin
dâng một dâng như dưới:

Về Luật binh, mục Đỗ bạc:
Phân dâng bạc trưởng làm chục
k. A. T. tiền bạc nơi cuộc đỗ
bạc ấy đều thu vào quan. Người
chứa, dâng không đánh cũng dâng
tội. Người có quan chức già một bậc
(ngày nay có quan chức lại giàm và
vô tội, trai luật biết chung nòi!)

Triều Tự-Đức năm 28, có nòi:
Phân trong ngoài kinh thành và các
tỉnh, châu, dạo, phủ và huyện có
mô trường đánh bạc, bắt cùi tài và
nhieu lì, (danh bạc đầu nhỏ mà sau
lòn) bắt được thi tài vật một nòi
sung quan, một nòi thường cho
người bắt được. Chùa chùa và người
dù cuộc đều phải bị biến tên họ và
ghi sổ được thua vào sổ báo quan
Cử dưới tên người bị thua thu số
tỷ vào quan khô; chả oa trú bị
tịch gian sản.

Phân ở trong kinh thành mà
phân tội oa chả không luân quan
dân, trưởng làm chục, đỗ hai năm.
Ở ngoài các tỉnh giàn một dâng.

Đây, luật đỗ bạc ta xưa có điều
nghiem cùi như thế, không rõ luật
hay còn có biện lực gì không? hay
là theo cái trò hàn học mà chỉ nắm
yêu trong vien sách bài cũ.

Một người dò cùi

Ai biết chì giùm

Tôi có thằng con tên là Nguyễn-
iến-Đinh, năm nay chàu 16 tuổi.
Dạng người cao, minh hơi gầy, mồi
trái xoan, cùi dài, mắt bén tay phải
có cái ve, mồm mặc áo lương den,
trong lót áo cùi lụa dò, đầu đội
khăn lụt xep, bóm mồng hai tháng
chaper ta có mang cùi và ly, trong cùi
mười tám lụa quỳnh, và năm yến
to, bảo ra bát gốm Than-bhô. mồi lời
nay không thấy vđ, tôi đã cho người
tim kiêm chưa thấy tin tức đâu cả.
vậy ông bà nòi thấy chay & dâu,
lâm on viết thư vđ, hoặc đưa chay
vđ lời nòi, tên phì bao nhiêu lối
xin thăm tò.

NGUYỄN-TIỀN-PHIÊN

dit Hán-Phon

Village Thanh Son, huyện Quang-Lưu

gare Cầu gián

Tỉnh NGHỆ-AN (VINH)

Hàng SÉTÉGA & Quinchon cần 10

người contrôleur, lương mỗi tháng

là 20\$00, tiền cơm 15\$00; nộp tiền

ky quỹ 100\$00 dâng giữ gian dâng

trên xe; ai muỗi lâm nòi viết thư

cho SÉTÉGA Qui nhon dâng thường

lượng, nếu dâng qua ngày 1er Mars 1931

thì bằng không nhận đơn nòi.

La Direction.

mien-thit. Nhưng một buổi lâu,

không thấy sự gi xẩy ra. Ông Vé-

cốt bèn cầm miếng thịt đưa gần nòi.

Cái miếng thịt nòi thi không thấy

cù gi đáng sợ, nhưng con Bạch-nha

đã kinh-nghiem nhiều lần, nên biêt

rằng mây nòi thèn người rât có phép

tắc vđ cùng, nhika khí giả cách đánh

làm một cách rât khôn khéo. Nhika

khi sau lưng cái miếng thịt kia lại

cù lùn nùp lâm mava kẽ quay.

Nó dâng tòng trai nhiều lần như vậy

rồi nòn lùn nùp đánh dâng za ngòi

cù miếng thịt ngon kia mà không

đến, nòi lại hoán lòi.

Một lát thi ông Vé-cốt quâng

miếng thịt kia trên mặt taget.

Con Bạch-nha đánh mây nòi nhang cùp

mắt thi vđn ngòi ông Vé-cốt. Ông

nòi lại quâng thêm một miếng thịt

nòi. Bạch-nha cũng khôn khéo

đến. Ông lại quâng nòi, nhưng

Bạch-nha cũng cù dâng ngòi. Ông

quâng như vđy đã nhika miếng

mà Bạch-nha cũng khôn đn, ông

không quâng nòi, bèn cầm một

miếng trên tag mà đưa ra.

VIỆC THÈ-GIỚI

TRUNG-HOA

Cuộc Quê lòi thời

Huong chay. — Hoang-thieu-Hàng
tòi Nam kinh, cù tìn bị khâu luu
nhưng không xác. Trà tò Đường còn
lại Nam kinh đại quyết định phương
pháp đổi đổi Quế Cuộc sau nòi và Quảng
đông.

Tin Thương hải. — Trần và Hoang da yết
Trường trù định Quế Cuộc Trần và Hoang
đối với việc xử trí nòi abit định tuân
theo ý chí Trung-ung; tên đò Quế
Cuộc sẽ không đòn gi trời agi. Truong
Bach và Lý sẽ xuất dương...

Tin tức Phùng ngọc Tường

Tin Thái nguyên. — Tung tinh Phùng
ngoc Tường lâu nay rât là quí bá. Từ sau
Diêm tich Son là Thái nguyên rồi, Phùng
đò nòi nòi tìn đòn không được đích xác.
bòi nòi ở trong dân gian, hoặc nòi ở
Phân dâng không biết đầu là chàng
thiệp. Một dây có người ở huyện Phùn
dương lòn tinh thuật rằng Phùng hiện ở
Phân dâng, ngòi trong một số chùa
trong làng Vương thấp thòi cách Phùn
dương chung 50 dặm.

NHẬT-BẢN

Tai Họ nghị viện

Dông kinh, 7 Février. — Giữa lúc lis
aghi việc dâng bao luân và một nòi đe
ngó giao, một người là mặt tay cầm một
cùi dau trước Nhika người bị thương
Trong cuộc xung đột sau đó, có hai ngòi
việc bị thương

Trong một năm

tù phạm dâng nghị một ngày

Hồng kinh 7 Février. — Cảnh phâ dâng
bát dâng tò nòi nòi cho một nòi người
tù phạm trong một năm một ngày.

ẤN ĐỘ

Đám tang ông Motilal Nehru

Allahabad, 7 Février. — Ông Motilal
Nehru, tuy không có danh tiếng lóng lây
nhưng ông Ghandi hùng cùi là một tay cù
phách trong cuộc vận động quốc gia ở
Ấn Độ. Ông là từ trần. Có 100.000 người
đến dự đám tang ông.

Thư viện kinh-lược

trà lòi cho ông Gandhi

Allahabad, 8 Février. — Trong bức thư
trí lòi cho ông Gandhi, viên kinh lược
nhân sê mòi một cuộc điều tra vi sự
lý vụ Alphonse d'Orbigny bị phânbubu

không cần phải nói trước. Trước nòi thòi
trong thành phố có cuộc xung đột, một
điều người bị bắt.
Cadiz, 13 Février. — Thủ thuyền ở
Cadiz, trù thủ thuyền sô Echevarrieta ra,
để dâng tò nòi nòi cho làm việc lòi.
Madrid, 14 Février. — Thủ - tông
Berenguer dì từ chức, ông Aznar dì lên
thay. Theo lis một đòn tò bão tòn thi có
lòi vua Alphonse d'Orbigny bị phânbubu

không cần phải nói trước.

15 Février. — Viện Thông-tông ở Salamanca
đã thòi tất cả những thứ chính-trị và cho
lòi lại những bài đòn tò bão tòn sau cuộc
biến-dâng hòn thòi chung.
Trước cùi mây trường hòn và các nhà
lòi có biêt tinh. Nhiều người bị bắt.

CÔNG CUỘC HƠN 100 NĂM!

Các ngòi có cùi đòn thuobe xin mòi lại hiếu

VĨNH-HƯNG-TƯ-ÒNG

Vinh, Hatinh, Donghoi, Hué, Tourane, Faifoo

sô dâng như ý:

Thuobe sống mua tại Hongkong bán được giá hò.

Thuobe chò sao tòn rất cùi thận.

Hoàn tòn tòi những thứ giao-tuân cùi.

Cò thòi: Cao dân trùi nòi chung rât hay.

DẤU VIỆT-NAM TRÌ BÃ CHỨNG

Muâi dâng lòn tòn, muâi giao cho chung tòi lòi lòi phần hòn.

CÁC ANH EM

Tôi mây kinh LÂU NHẬP CỐT vđ y

cho vđ thi vđi lòi bòi, sau sinh KIR

HU YẾT BẠCH DÂU GIÁ CON thuobe

mén trong 3 nòi này vđ hiếu sau tòi cùi

xem bài NENN QUÝ THUOC TIẾS

HOÀNG-VÂN-ẤP BẮC-Ninh, tôi dâng tòi

quâthi biêt, say vđi kinh kinh, say

vđi kinh kinh, say vđi kinh kinh, say

vđi kinh k

